

Uztura prasības - Slovākija

Lūdzu, ņemiet vērā, ka šai lapai nesēn tika atjaunināta oriģinālvalodas [sk](#) versija. Mūsu tulkoņāji pašlaik gatavo versiju valodā, kuru esat izvēlējies.

Jau ir pieejami tulkoņumi šādās valodās: [en](#).

SATURS

- 1 Ko praksē nozīmē jēdzieni “uzturlīdzekļi” un “uzturēšanas saistības”? Kurām personām ir jāmaksā uzturlīdzekļi citai personai?
- 2 Līdz kādam vecumam bērns ir tiesīgs saņemt uzturlīdzekļus? Vai uzturēšanas saistību ziņā pastāv atšķirīgi noteikumi attiecībā uz nepilngadīgām un pilngadīgām personām?
- 3 Vai man būtu jāiesniedz pieteikums kompetentā iestādē vai tiesā, lai saņemtu uzturlīdzekļus? Kādi ir galvenie šīs procedūras elementi?
- 4 Vai pieteikumu var iesniegt radnieka (ja var – kādas pakāpes) vai bērna vārdā?
- 5 Ja plānoju vērsties tiesā, kā es varu uzzināt, kuras tiesas jurisdikcijā ir mana lieta?
- 6 Vai man kā pieteikuma iesniedzējam jāizmanto starpnieka (piem., advokāta, centrālās vai vietējās iestādes u. c.) pakalpojumi, lai uzsāktu tiesvedību? Ja nē – kāda ir kārtība?
- 7 Vai man, lai uzsāktu tiesvedību, būs jāmaksā nodevas? Ja jā, tad kāds būs to apmērs? Vai varu saņemt juridisko palīdzību procesuālo izdevumu segšanai, ja man nav pietiekamu finanšu līdzekļu?
- 8 Kāda veida uzturlīdzekļus tiesa visticamāk piespriedīs? Kā tiek aprēķināts uzturlīdzekļu apmērs? Vai tiesas nolēmumu ir iespējams pārskatīt, ja mainās dzīves dārdzība vai ģimenes apstākļi? Ja jā – kā (piem., piemērojot automātiskas indeksācijas sistēmu)?
- 9 Kā un kam uzturlīdzekļi tiks maksāti?
- 10 Ja attiecīgā persona (parādnieks) nevēlas uzturlīdzekļus maksāt labprātīgi, kādus piespiedu pasākumus var piemērot?
- 11 Īsumā aprakstiet ierobeņojumus, kas attiecas uz izpildes darbībām, jo īpaši noteikumus parādnieka aizsardzībai un noilguma termiņus Jūsu valsts izpildes sistēmā.
- 12 Vai ir kāda organizācija vai iestāde, kas var palīdzēt piedzīt uzturlīdzekļus?
- 13 Vai organizācijas (valdības vai privātas) var iepriekš pilnībā vai daļēji izmaksāt uzturlīdzekļus parādnieka vietā?
- 14 Ja atrodos šajā dalībvalstī un parādnieka dzīvesvieta ir citā valstī:
 - 14.1 Vai varu saņemt palīdzību no kādas iestādes vai privātas organizācijas šajā dalībvalstī?
 - 14.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju?
- 15 Ja parādnieks ir šajā dalībvalstī un es atrodos citā valstī:
 - 15.1 Vai varu tieši iesniegt lūgumu šādai iestādei vai privātai organizācijai šajā dalībvalstī?
 - 15.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju un kāda veida palīdzību iespējams saņemt?
- 16 Vai šai dalībvalstij ir saistošs 2007. gada Hāgas protokols?
- 17 Ja šai dalībvalstij 2007. gada Hāgas protokols nav saistošs – kādi tiesību akti būs piemērojami uzturēšanas prasībai saskaņā ar attiecīgās valsts noteikumiem starptautisko privāttiesību jomā? Kādi ir šie atbilstošie noteikumi starptautisko privāttiesību jomā?
- 18 Kādi ir noteikumi par tiesu pieejamību pārrobežu lietās Eiropas Savienībā (atbilstoši Uzturēšanas saistību regulas V nodaļas struktūrai)?
- 19 Kādus pasākumus šī dalībvalsts ir veikusi, lai nodrošinātu Uzturēšanas saistību regulas 51. pantā minēto funkciju īstenošanu?

1 Ko praksē nozīmē jēdzieni “uzturīdzekļi” un “uzturēšanas saistības”? Kurām personām ir jāmaksā uzturīdzekļi citai personai?

Uzturēšanas pabalsti un saistības tieši izriet no Likuma Nr. 36/2005, ar ko reglamentē ģimenes tiesības un groza dažus citus tiesību aktus (“Ģimenes likums”). Saskaņā ar Ģimenes likumu pastāv šāda veida uzturēšanas saistības:

- a) vecāku uzturēšanas saistības pret saviem bērniem;
- b) bērnu uzturēšanas saistības pret saviem vecākiem;
- c) uzturēšanas saistības starp citiem radniekiem;
- d) uzturēšanas saistības starp laulātajiem;
- e) alimenti;
- f) atbalsts, ko maksā neprecētai mātei uzturēšanas un konkrētu izdevumu segšanai.

Teorētiski uzturēšanas jēdziens savā plašākajā nozīmē nostāda ģimenes tiesību ekonomiskā rakstura attiecības starp tām jomām, kas ir raksturīgas ģimenes tiesību aktos paredzētajām mantiskajām attiecībām. Tās ir nepārprotami saistītas ar personiskām ģimenes tiesību attiecībām.

2 Līdz kādam vecumam bērns ir tiesīgs saņemt uzturīdzekļus? Vai uzturēšanas saistību ziņā pastāv atšķirīgi noteikumi attiecībā uz nepilngadīgām un pilngadīgām personām?

Vecāku uzturēšanas saistības pret saviem bērniem ir juridisks pienākums, **ko piemēro, kamēr bērni nespēj sevi apgādāt**. Fakts, ka bērns ir ieguvis obligāto izglītību, ne vienmēr nozīmē to, ka viņš ir ieguvis spēju nodrošināt savas vajadzības. Tas, vai vecākiem ir ilgstoši jāpilda uzturēšanas saistības pret saviem bērniem, būs atkarīgs no bērna spējām, iespējām un finanšu stāvokļa laikā, kad bērns apgūst mācības nākotnes darbam, piem., kā universitātes pilna laika students. **Pilngadībai nav juridiskas nozīmes attiecībā uz uzturēšanas saistību ilgumu**. Brīdis, kad bērns kļūst juridiski “spējīgs sevi apgādāt”, dažādos gadījumos var būt atšķirīgs, un tiesa katru atsevišķo gadījumu izvērtē pēc būtības. Spēju sevi apgādāt parasti plaši interpretē kā spēju pašam nodrošināt visas savas vajadzības vai segt attiecīgās dzīvošanas izmaksas (proti, izmantojot savu naudu). Šai spējai jābūt pastāvīgai. Neregulārus ienākumus nevar uzskatīt par līdzekli, kas ļauj nodrošināt savas vajadzības.

Praksē tiesas paļaujas uz faktu, ka vecāku uzturēšanas saistības ir elastīgas, jo asins saitēm nav laika ierobežojuma un tāpēc šīs saistības var atjaunot, ja, piemēram, bērni vēlāk nolemj studēt vai viņi nav uzņēmti universitātē uzreiz pēc vidusskolas. Saskaņā ar judikatūru un ņemot vērā pašreiz nepietiekamās nodarbinātības iespējas tiem jauniešiem, kas nesen beiguši augstskolu vai ir pārtraukuši mācības, papildu kursus, kuri ļauj viņiem atrast darbu citā, no viņu studijām atšķirīgā jomā, arī var uzskatīt par bērna profesionālo tālākizglītību.

Ja bērns sāk gūt regulārus ienākumus no algota darba, uzņēmējdarbības u. c., tas atvieglo sprieduma pieņemšanu par to, kad uzturēšanas saistības beidz pastāvēt. Ņemot vērā stāvokli darba tirgū, studiju un izglītības iestāžu plašo klāstu, nepieciešamību bērnam apgūt valodas, lai varētu gūto apmācību izlietot praksē, pārkvalificēšanās kursus, tālākizglītību, uzturēšanas ārvalstīs studiju laikā un nepieciešamību iegūt labāku kvalifikāciju, tiesām būs aizvien grūtāk noteikt, kad bērns spēj sevi apgādāt. Dažus no šiem (tālākizglītības) veidiem var garantēt, ja vecākam, kas veic maksājumus, ir ievērojami līdzekļi. Turklāt jāņem vērā bērna intereses, kas atspoguļojas viņa spējās un talantos, lai bērns apgūst pareizās prasmes nākotnes darbam. Tomēr ir likumīgi pieprasīt, lai šīs prasmes tiek uzkrātas jau agrā vecumā, lai novērstu vecāku uzturēšanas saistību ļaunprātīgu izmantošanu, kas sakņojas vienkārši nepatīkā pret darbu (tas izpaužas, piemēram, tādējādi, ka bērni apzināti zaudē savu darbu).

Vecuma ierobežojums līdz 18 gadu vecumam ir nozīmīgs, raugoties no procedūras viedokļa. Līdz bērna pilngadības sasniegšanai tiesa pēc savas iniciatīvas var uzsākt tiesvedību uzturēšanas saistību lietās; pēc pilngadības sasniegšanas tiesvedību var uzsākt, tikai pamatojoties uz iesniegumu. Iesniegumu, ko iesniedz pieaudzis bērns, var vērst pret vienu vai abiem vecākiem, norādot prasītā uzturēšanas pabalsta summu un laiku, kad to jāsāk maksāt. Tiesai stingri jāievēro ierobežojums, kas attiecas uz iesniegumu izdot rīkojumu par uzturīdzekļu piešķiršanu pieaugušam bērnam, jo šajā gadījumā tā izskata nevis nepilngadīga bērna aizsardzības lietu saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 176. pantu un turpmākajiem pantiem, bet gan parastu strīdus tiesvedību.

3 Vai man būtu jāiesniedz pieteikums kompetentā iestādē vai tiesā, lai saņemtu uzturlīdzekļus? Kādi ir galvenie šīs procedūras elementi?

Ja parādnieks un saņēmējs nepanāk vienošanos, rajona tiesa ar attiecīgo jurisdikciju lemj par uzturēšanas saistībām. Izņemot lietas, kas saistītas ar vecāku uzturēšanas saistībām pret nepilngadīgiem bērniem, tiesa, pamatojoties uz uzturlīdzekļu saņēmēja (iesniedzēja) iesniegumu, sāk tiesvedību pret parādnieku (atbildētāju). Tiesa var pēc savas iniciatīvas (*ex officio*) uzsākt tiesvedību par uzturēšanas saistībām pret nepilngadīgu bērnu (Civilprocesa kodeksa 81. panta 1. punkts), jo šajās lietās tiesai ir pienākums rūpēties par nepilngadīgajiem.

Ikviens persona var rīkoties tiesā patstāvīgi kā tiesvedības puse (proti, tai ir procesuālais statuss), ciktāl tā spēj iegūt šādas tiesības un uzņemt atbildību par savu rīcību. Fiziskas personas, kuras nespēj pašas stāties tiesas priekšā (piem., nepilngadīgi bērni), pārstāv to likumīgs aizbildnis (Civilprocesa kodeksa 22. pants).

Papildus likumā paredzētajai pārstāvībai Civilprocesa kodeksā izšķirta arī tiesvedības pušu pārstāvība, pamatojoties uz pilnvaru, un pārstāvība, pamatojoties uz tiesas lēmumu.

Neviens no vecākiem nevar pārstāvēt nepilngadīgu bērnu ar tādiem tiesiskiem darījumiem saistītās lietās, kas varētu izraisīt interešu konfliktu starp vecākiem un nepilngadīgo bērnu vai starp vairākiem nepilngadīgiem bērniem, kurus pārstāv viens un tas pats vecāks. Šādā situācijā tiesa ieceļ tā dēvēto aizbildni *ad litem*, kas pārstāv bērnu tiesvedībā vai konkrētā tiesiskā darījumā.

4 Vai pieteikumu var iesniegt radnieka (ja var – kādas pakāpes) vai bērna vārdā?

Skatīt atbildi uz 3. jautājumu.

5 Ja plānoju vērsties tiesā, kā es varu uzzināt, kuras tiesas jurisdikcijā ir mana lieta?

Teritoriālā jurisdikcija ir noteikta Civilprocesa kodeksa 84.–89.b) pantā. Jurisdikciju *in rem* reglamentē Civilprocesa kodeksa 9.–12. pants. Rajona tiesām vienmēr ir pirmās instances teritoriālā jurisdikcija (šā noteikuma izņēmumi ir izklāstīti Civilprocesa kodeksā). Parasti kompetentā tiesa ir tā tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas atbildētāja (proti, personas, pret kuru ir vērstas iesniegums) dzīvesvieta, t. i., piemēro noteikumu par teritoriālo jurisdikciju, pamatojoties uz atbildētāja vispārējās piekritības tiesu. Vispārējās piekritības tiesa, kurai ir jurisdikcija pār atbildētāju, ir tā tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas viņa dzīvesvieta, vai gadījumā, ja neviena no iesaistītajām personām tur nedzīvo, tā tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas personas uzturēšanās vieta. Civilprocesa kodeksā skaidri noteikti īpaši gadījumi, kad šo noteikumu neņem vērā. **Tiesa, kuras jurisdikcijā atrodas nepilngadīga bērna dzīvesvieta, pamatojoties uz vecāku vienošanos vai tiesas rīkojumu vai citiem pamatotiem iemesliem, ir kompetenta izskatīt iesniegumu par uzturlīdzekļu piešķiršanu** (to dēvē par ekskluzīvu teritoriālo jurisdikciju atbilstīgi Civilprocesa kodeksa 88. panta 1. punkta c) apakšpunktam).

6 Vai man kā pieteikuma iesniedzējam jāizmanto starpnieka (piem., advokāta, centrālās vai vietējās iestādes u. c.) pakalpojumi, lai uzsāktu tiesvedību? Ja nē – kāda ir kārtība?

Sk. atbildes uz 3. un 4. jautājumu.

Iesniedzējs (uzturlīdzekļu saņēmējs), kam ir procesuālais statuss, var iesniegt iesniegumu, ierosinot tiesvedību piekritīgajā tiesā tieši, proti, bez pārstāvja starpniecības.

Civilprocesa kodeksa 42. panta 3. punkts nosaka, kādas vispārīgās ziņas ir jānorāda iesniegumā par tiesvedības ierosināšanu: saņēmēja tiesa, iesniedzējs, lieta, uz kuru tas attiecas, iesniedzēja prasība, apraksts un datums.

Papildus vispārīgām ziņām iesniegumā par tiesvedības ierosināšanu jānorāda arī cita informācija, kā noteikts Civilprocesa kodeksa 79. pantā. Iesniegumā par tiesvedības ierosināšanu uzturēšanas saistību lietā jānorāda arī prasītā uzturēšanas pabalsta summa un laiks, no kura tas ir maksājams. Iesniegums izdot rīkojumu par uzturlīdzekļu piešķiršanu attiecībā uz pieaugušu personu tiesai ir saistošs tādēļ, ka tas ietver nevis nepilngadīga bērna aizsardzības lietu Civilprocesa kodeksa 176. panta un turpmāko pantu nozīmē, bet gan drīzāk parastu strīdus tiesvedību.

Iesniegumus var iesniegt papīra formātā, mutiski reģistrēšanai tiesā vai izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus, tostarp faksu. Iesniegumi saistībā ar lietas būtību, kas iesniegti, izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus, pēc tam ir jāiesniedz papīra formātā vai mutiski reģistrēšanai tiesā trīs dienu laikā; šī prasība neattiecas uz iesniegumiem ar uzlaboto elektronisko parakstu. Pa faksu nosūtītā iesnieguma oriģināls ir jāiesniedz trīs dienu laikā. Iesniegumus, kas nav iesniegti norādītajā laikā, neņem vērā.

Nepieciešamais iesnieguma kopiju skaits, tostarp pielikumi, arī jānosūta tiesai, kas glabās vienu oriģinālu, un katra puse saņem vienu oriģināla kopiju, tostarp pielikumus pēc vajadzības. Ja puse neiesniedz prasīto kopiju skaitu un pielikumus, tiesa izgatavo kopijas uz puses rēķina.

7 Vai man, lai uzsāktu tiesvedību, būs jāmaksā nodevas? Ja jā, tad kāds būs to apmērs? Vai varu saņemt juridisko palīdzību procesuālo izdevumu segšanai, ja man nav pietiekamu finanšu līdzekļu?

Nodevas, kas jāmaksā par atsevišķiem aktiem vai tiesvedībām, reglamentē Slovākijas Valsts padomes Likums Nr. 71/1992 par tiesu nodevām un sodāmības reģistra ierakstu kopijām. Nodevas iekasē, pamatojoties uz tiesu nodevu sarakstu. Minētais tiesību akts turklāt paredz atbrīvojumu no tiesas nodevām, pamatojoties uz personīgiem apstākļiem vai tematiku.

Saistībā ar uzturlīdzekļiem svarīgi ir šādi noteikumi.

Tiesvedības, kas attiecas uz bērnu tiesību aizsardzību, ir atbrīvotas no tiesas nodevām, pamatojoties uz tematiku. Tas nozīmē, ka tiesvedības, kas attiecas uz uzturlīdzekļu prasījumiem nepilngadīga bērna vajadzībām, arī ir atbrīvotas no tiesas nodevām.

Saskaņā ar personīgo apstākļu kritēriju atbrīvojumu no tiesas nodevām piemēro attiecībā uz:

- iesniedzējiem tiesvedībās par rīkojumu piešķirt uzturlīdzekļus, tiesvedībās par uzturēšanas pabalsta palielināšanu, kā arī tiesvedībās par kavētu uzturēšanas pabalstu maksājumiem un tiesvedībās par izpildāmības pasludināšanu attiecībā uz ārvalstīs izdotu rīkojumu par uzturlīdzekļu piešķiršanu;
- neprecētajām mātēm tiesvedībās par uzturēšanas pabalstu un ar grūtniecību un bērna dzimšanu saistīto izdevumu apmaksu.

Tiesas nodevu saraksta 8. punktā ir nepārprotamas atsauces uz tiesvedībām, kas attiecas uz uzturlīdzekļu prasījumiem laulāto starpā un uz alimentu prasījumiem:

8. punkts	
a) attiecībā uz iesniegumiem par uzturlīdzekļu prasījumiem laulāto starpā, alimentu prasījumiem un uzturlīdzekļu prasījumiem citu radnieku starpā, kā arī attiecībā uz iesniegumiem par uzturēšanas pabalsta palielināšanu	2 % no prasījuma vērtības, taču ne mazāk kā EUR 16,50
b) attiecībā uz iesniegumiem par uzturlīdzekļu samazināšanu vai atcelšanu laulāto starpā, par alimentu vai uzturlīdzekļu prasījumiem citu radnieku starpā	2 % no prasījuma vērtības, taču ne mazāk kā EUR 16,50

Ja nodevu sarakstā nav noteikta konkrēta likme un lieta neattiecas ne uz personīgo apstākļu kategoriju, ne uz tematikas kategoriju, piemēro tiesu nodevu saraksta 1. punktā minētās nodevas:

1. punkts	
Attiecībā uz iesniegumu par tiesvedības ierosināšanu, ja vien nav noteikta konkrēta likme,	
a) no prasījuma vērtības (maksājuma) vai no strīda priekšmeta vērtības	6 %, bet ne mazāk kā EUR 16,50 un ne vairāk kā EUR 16 596,50; komercietās — ne vairāk kā EUR 33 193,50.

Tiesa ikvienu pusi, kas piesakās uz juridisko palīdzību un atbilst kritērijiem, kas nepieciešami atbrīvojumam no tiesas nodevām, nosūta uz Juridiskās palīdzības centru (*Centrum právnej pomoci*). Tiesa arī informē pusi par šādu iespēju (Civilprocesa kodeksa 30. pants). Saskaņā ar Civilprocesa kodeksa 138. panta 1. punktu tiesa var piešķirt pilnu vai daļēju atbrīvojumu no tiesas nodevām, ja to attaisno puses situācija, ar nosacījumu, ka celtā prasība nav patvaļīga un ka puse neizmanto vai neaizstāv tiesības, kurām acīm redzami nav nekādu izredžu. Ja vien tiesa nelemj citādi, atbrīvojumu piemēro pilnīgi visai tiesvedībai un tam ir atpakaļejošs spēks; tomēr nodevas, kas samaksātas pirms nolēmuma, netiek kompensētas.

Civilprocesa kodeksa 138. panta 2.–6. punkts:

2) *Kā pierādījumu par puses situāciju iesniegumam pievieno šādu informāciju:*

a) *aizpildītu veidlapu, kuras paraugs ir publicēts Tieslietu ministrijas tīmekļa vietnē; vai*

b) *lēmumu par pastāvošajām grūtībām atbilstīgi konkrētiem tiesību aktiem.*

3) *Tiesas priekšsēdētājs vai tiesnesis informē pārējās puses par atbrīvojumu no tiesas nodevām nākamajā sēdē.*

4) *Ja pusei ir piešķirta juridiskā palīdzība atbilstīgi īpašiem tiesību aktiem, šāds nolēmums ietver atbrīvojumu no tiesas nodevām juridiskās palīdzības apmērā.*

5) *Tiesa var atsaukt atbrīvojumu no tiesas nodevām jebkurā laikā, kamēr notiek tiesvedība, arī ar atpakaļejošu spēku, ja pirms tiesvedības galīgās noslēgšanas kļūst acīm redzams, ka puses apstākļi neatbilda atbrīvojuma piešķiršanas nosacījumiem.*

6) *Ja no tiesas nodevām atbrīvotajai pusei ir iecelts pārstāvis, atbrīvojumu piemēro, ciktāl tas ir piešķirts, pārstāvja atlīdzībai un izmaksām.*

Juridiskās palīdzības nodrošināšanas mehānismu un veidu, kādā to nodrošina Juridiskās palīdzības centrs fiziskām personām, kuras ir nonākušas grūtībās un nevar izmantot juridiskos pakalpojumus, lai pienācīgi izmantotu un aizstāvētu savas tiesības, kā arī juridiskās palīdzības sniegšanas apmēru reglamentē Likums Nr. 327/2005 par juridiskās palīdzības sniegšanu grūtībās nonākušām personām, ar ko groza Likumu Nr. 586/2003 par juridiskajām profesijām, ar ko groza Likumu Nr. 455/1991 par licencēto tirdzniecību (Tirdzniecības likums), kurā izdarīti grozījumi ar Likumu Nr. 8/2005. Iepriekš minētajā tiesību aktā arī izklāstīti juridiskās palīdzības sniegšanas kritēriji; procedūras, kas jāievēro fiziskām personām un kompetentajām iestādēm tiesvedībās saistībā ar iesniegumiem par juridisko palīdzību, kā arī juridiskās palīdzības sniegšanas institucionālā organizācija.

8 Kāda veida uzturlīdzekļus tiesa visticamāk piespriedīs? Kā tiek aprēķināts uzturlīdzekļu apmērs? Vai tiesas nolēmumu ir iespējams pārskatīt, ja mainās dzīves dārdzība vai ģimenes apstākļi? Ja jā – kā (piem., piemērojot automatiskas indeksācijas sistēmu)?

Slovākijas tiesību akti nenosaka konkrētu uzturēšanas pabalsta summu.

Ģimenes lietās tiesām vienmēr jāizskata katrs gadījums atsevišķi, ņemot vērā konkrētos apstākļus, un tāpēc tiesību aktos nav noteikta konkrēta uzturlīdzekļu summa. Tik tiešām ģimenes lietās vairāk nekā jebkurā citā jomā ir redzams, ka tiesību akts nevar precīzi un skaidri apkopot pilnu dzīves daudzveidības spektru.

Saskaņā ar Ģimenes likuma 75. panta 1. punktu, nosakot uzturlīdzekļu summu, tiesa ņem vērā **saņēmēja likumīgās vajadzības**, kā arī **parādnieka spējas, iespējas un finanšu stāvokli**. Tiesa ņem vērā parādnieka spējas, iespējas un finanšu stāvokli arī tajās lietās, kur parādnieks bez jebkāda būtiska iemesla pamet labu darbu vai atsakās no pastāvīga ienākumu avota; tiesa ņem vērā arī jebkādu nepamatotu finanšu riskus, ko uzņēmis parādnieks.

Attiecībā uz vecāku uzturēšanas saistībām pret bērnu abiem vecākiem ir pienākums nodrošināt bērniem uzturlīdzekļus atbilstīgi viņu spējām, iespējām un finanšu stāvoklim. Bērnam ir tiesības uz tādu pašu dzīves standartu kā viņa vecākam. Nosakot maksājamo uzturēšanas pabalstu summas, tiesa ņem vērā, kurš vecāks personīgi rūpējas par bērnu un kādā mērā. Ja vecākiem ir kopīgas aizgādības saistības pret nepilngadīgu bērnu, nosakot uzturēšanas pabalstu summu, tiesa ņem vērā arī to, cik ilgi bērns ir dzīvojis kopā ar katru vecāku, vai arī tiesa var nolemt, ka uzturlīdzekļus nepiešķir, kamēr bērns pārmaiņus dzīvo ar abiem vecākiem.

Ģimenes likuma 62. panta 3. punkts nosaka **minimālo uzturēšanas pabalstu** (šobrīd — EUR 27). *Neraugoties uz spējām, iespējām un finanšu stāvokli, abiem vecākiem ir pienākums pildīt minimālo uzturlīdzekļu saistības, kas ir 30 % no iztikas minimuma apgādājamam nepilngadīgam bērnam vai nepilngadīgam bērnam, kā noteikts attiecīgajā tiesību aktā.*

Saskaņā ar Ģimenes likuma 78. pantu **vienošanās un tiesas rīkojumus attiecībā uz uzturlīdzekļu prasījumiem var pārskatīt, ja mainās attiecīgie apstākļi**. Neskarot uzturēšanas pabalstu nepilngadīgam bērnam (sk. Civilprocesa kodeksa 163. panta 2. punktu), rīkojumu par uzturlīdzekļu piešķiršanu var grozīt vai atcelt, tikai pamatojoties uz priekšlikumu. Ja uzturēšanas pabalsts nepilngadīgam bērnam ir atcelts vai samazināts ar atpakaļejošu spēku par konkrētu iepriekšēju periodu, iztērētais pabalsts netiek atmaksāts. Apstākļu maiņas gadījumā vienmēr ņem vērā iztikas minimumu.

9 Kā un kam uzturlīdzekļi tiks maksāti?

Uzturlīdzekļus saņēmējam (kreditoram) parasti maksā atbildīgā puse (parādnieks).

Saskaņā ar Ģimenes likuma 76. pantu uzturēšanas pabalstu izmaksā regulāru, atkārtotu maksājumu veidā vienu mēnesi uz priekšu. Savstarpējo prasījumu un uzturēšanas prasību savstarpēju dzēšanu var piemērot tikai pēc pušu vienošanās. Prasībām, kas ietver uzturēšanas pabalstus nepilngadīgiem bērniem, nevar piemērot ieskaitu. Ja parādnieks kavē tiesas piespriedē uzturēšanas pabalsta maksājumu, saņēmējam ir tiesības prasīt samaksu par nokavēto maksājumu saskaņā ar civiltiesību normām. Ar katru maksājumu vispirms tiek segta pamatsumma, un, kad tā ir pilnībā nomaksāta, sedz samaksu par kavētu maksājumu.

Attiecībā uz uzturēšanas pabalstiem nepilngadīgiem bērniem saskaņā ar tiesu iedibināto judikatūru vecākam, kam nav aizgādības tiesību, jāmaksā uzturēšanas pabalsts tam vecākam, kas personīgi rūpējas par bērnu, un šie maksājumi jāveic katru mēnesi līdz noteiktajam datumam.

10 Ja attiecīgā persona (parādnieks) nevēlas uzturlīdzekļus maksāt labprātīgi, kādus piespiedu pasākumus var piemērot?

Uzturlīdzekļu maksājumu izpildi nodrošina ar tiesas izpildītāju starpniecību. Izpildes procedūras uzsāk pēc tam, kad ir saņemts priekšlikums par izpildi. Procedūru reglamentē grozītais Slovākijas Republikas Valsts padomes Likums Nr. 233/1995 par tiesu izpildītājiem un apķīlāšanas darbībām (Likums par izpildes procedūru), ar ko groza dažus citus tiesību aktus. Visbiežāk uzturēšanas saistību atlīdzināšanu panāk, uzliedot arestu parādnieka ieņēmumiem vai citiem ienākumiem. Ja ir izdots izpildes rīkojums, kas uzlied pienākumu maksāt naudas summu, papildus parādnieka ieņēmumu vai citu ienākumu arestam var izmantot

citas iespējas, lai panāktu nokavēto uzturēšanas pabalstu atgūšanu: rīkojums par parāda piedziņu no trešās personas, kustamā īpašuma pārdošana, vērtspapīru pārdošana, nekustamā īpašuma pārdošana, darījumdarbības pārdošana vai rīkojums par autovadītāja apliecības darbības apturēšanu. Pēdējā minētā iespēja ir īpaši svarīga saistībā ar uzturlīdzekļu piedziņu. Tiesas izpildītājs var pieprasīt apturēt autovadītāja apliecības darbību ikvienai personai, kas nepakļaujas tiesas rīkojumam par uzturlīdzekļu piešķiršanu. Tiesas izpildītājs arī nodod kompetentajai policijas struktūrvienībai izpildes rīkojumus par autovadītāja apliecības darbības apturēšanu. Tiklīdz neizpildes iemesli ir novērsti, tiesas izpildītājs nekavējoties izdod rīkojumu par autovadītāja apliecības darbības atjaunošanu.

11 Īsumā aprakstiet ierobežojumus, kas attiecas uz izpildes darbībām, jo īpaši noteikumus parādnieka aizsardzībai un noilguma termiņus Jūsu valsts izpildes sistēmā.

Ģimenes likuma 77. pants paredz, ka uzturlīdzekļu prasījumu piedziņai nav noilguma perioda. Taču uzturlīdzekļus var piešķirt, tikai sākot no tiesvedības uzsākšanas datuma. Rīkojumu par uzturēšanas pabalsta maksājumiem nepilngadīgam bērnam var izdot ar atpakaļejošu spēku ne vēlāk kā trīs gadu laikā no tiesvedības sākšanās, taču ir nepieciešams pamatojums, lai piemērotu šādu īpašu apsvērumu. Tiesībām uz individuāliem, periodiskiem uzturlīdzekļu maksājumiem piemēro noilguma periodu.

Civilkodeksa (Likums Nr. 40/1964) 101. pantā paredzēti šādi noilguma periodi:

1) Tiesībām, kas piešķirtas ar tiesas vai citas iestādes galīgo nolēmumu, piemēro 10 gadu noilgumu no datuma, kad atbildīgajai pusei bija jāizpilda nolēmums. Tiesībām, kuru pamatojumu un summu parādnieks atzinis rakstveidā, piemēro desmit gadu noilgumu no to atzīšanas datuma; tomēr, ja apliecinājumā ir norādīts izpildes termiņš, noilguma termiņš sākas līdz ar izpildes termiņa beigām.

2) To pašu noilguma termiņu piemēro atsevišķām iemaksām, kas veido maksājumu saskaņā ar lēmumu vai apliecinājumu; atsevišķo maksājumu noilguma termiņš sākas līdz ar to izpildes termiņa sākumu. Ja iestājas visa parāda atmaksas termiņš sakarā ar to, ka parādnieks nav veicis vienu iemaksu, 10 gadu noilguma termiņš sākas līdz ar nesamaksātās iemaksas izpildes termiņu.

3) Procentiem un periodiskai izpildei piemēro trīs gadu noilgumu; taču, ja šī izpilde tika piespriesta ar galīgo nolēmumu vai atzīta rakstveidā, noilguma termiņu piemēro tikai tiem procentiem un periodiskai izpildei, kuras termiņš iestājas pēc galīgā nolēmuma pieņemšanas vai pēc apliecinājuma izdarīšanas.

12 Vai ir kāda organizācija vai iestāde, kas var palīdzēt piedzīt uzturlīdzekļus?

Nav paredzēta īpaša iestāde, lai sniegtu "palīdzību" vai palīdzētu atgūt uzturlīdzekļus valsts mēroga lietās.

Lietās, kur ir iesaistīts ārvalstis, palīdzību var sniegt Bērnu un jauniešu starptautiskās juridiskās aizsardzības centrs (*Centrum pre medzinárodnoprávnou ochranu dětí a mládeže*). Centrs palīdz piedzīt uzturlīdzekļus tajos gadījumos, kad persona, kurai ir pienākums maksāt uzturlīdzekļus bērnam, dzīvo ārvalstīs, bet saņēmējs dzīvo Slovērijā, vai otrādi, proti, ja saņēmējs dzīvo ārvalstīs un piedzen uzturlīdzekļus no parādnieka, kura pastāvīgā dzīvesvieta atrodas Slovērijā.

13 Vai organizācijas (valdības vai privātas) var iepriekš pilnībā vai daļēji izmaksāt uzturlīdzekļus parādnieka vietā?

Likums Nr. 201/2008 par uzturlīdzekļu aizstāšanas pabalstu, ar ko groza Likumu Nr. 36/2005 par ģimeni un dažus tiesību aktus, Slovērijas Republikas Konstitucionālās tiesas (*Ústavný súd*) Lēmuma Nr. 615/2006 nozīmē paredz mehānismu, kādā veidā uzturlīdzekļu aizstāšanas pabalstu valsts (darba, sociālo un ģimenes lietu iestāde — *úrad práce, sociálnych vecí a rodiny*) var izmaksāt avansā saņēmējam. Ar uzturlīdzekļu aizstāšanas pabalstu sedz uzturlīdzekļus nepilngadīgam bērnam tajos gadījumos, kad parādnieks neveic maksājumu, ko tiesa piespriedusi ar galīgo nolēmumu vai ko paredz tiesas atzīta vienošanās.

14 Ja atrodos šajā dalībvalstī un parādnieka dzīvesvieta ir citā valstī:

14.1 Vai varu saņemt palīdzību no kādas iestādes vai privātas organizācijas šajā dalībvalstī?

Jā.

14.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju?

Bērnu un jauniešu starptautiskās juridiskās aizsardzības centru izveidoja Slovērijas darba, sociālo un ģimenes lietu ministrija, kas to tieši pārvalda kā valsts finansētu organizāciju, kura nodrošina juridisko aizsardzību bērniem un jauniešiem gadījumos, kad ir iesaistīts ārvalstis. Centrs aptver visu Slovēriju un darbojas kopš 1993. gada 1. februāra.

Saskaņā ar grozīto Likumu Nr. 195/1998 par sociālo palīdzību Centrs kopš 1998. gada 1. jūlija ir klasificēts kā valdības sociālās palīdzības iestāde.

Kontaktinformācija/ adrese:

Špitálska 8, P. O. BOX 57, 814 99 Bratislava

E-pasts: cipc@cipc.gov.sk, info@cipc.gov.sk

Tālr.: +421 2 2046 3208, +421 2 2046 3248

Fakss: +421 2 2046 3258, diennakts tālruņa līnija (tikai ārkārtas gadījumiem) +421 915 405 954.

Slovākijas Republikā Centrs ir centrālā iestāde atbilstīgi Padomes 2008. gada 18. decembra Regulai (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās un Hāgas 2007. gada Konvencijai par uzturlīdzekļu bērniem un cita veida ģimenes uzturēšanas līdzekļu pārrobežu piedziņu.

15 Ja parādnieks ir šajā dalībvalstī un es atrodos citā valstī:

15.1 Vai varu tieši iesniegt lūgumu šādai iestādei vai privātai organizācijai šajā dalībvalstī?

Jūs nevarat ārvalstīs celtu prasību tieši adresēt Centram. Uzturlīdzekļu maksājumu prasītājam, kas dzīvo citā valstī, jāsaazinās ar tās valsts kompetentajām iestādēm, kuras pēc tam pārsūta prasību Slovākijas Centram.

15.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju un kāda veida palīdzību iespējams saņemt?

—

16 Vai šai dalībvalstij ir saistošs 2007. gada Hāgas protokols?

Slovākijas Republikai ir saistošs Hāgas 2007. gada 23. novembra Protokols par uzturēšanas saistībām piemērojamiem tiesību aktiem.

17 Ja šai dalībvalstij 2007. gada Hāgas protokols nav saistošs – kādi tiesību akti būs piemērojami uzturēšanas prasībai saskaņā ar attiecīgās valsts noteikumiem starptautisko privāttiesību jomā? Kādi ir šie atbilstošie noteikumi starptautisko privāttiesību jomā?

—

18 Kādi ir noteikumi par tiesu pieejamību pārrobežu lietās Eiropas Savienībā (atbilstoši Uzturēšanas saistību regulas V nodaļas struktūrai)?

Pārrobežu uzturlīdzekļu lietās juridiskās palīdzības sniegšanu nosaka Uzturēšanas saistību regulas 44. panta 3. punkta piemērošana. Slovākijas centrālā iestāde, **Bērnu un jauniešu starptautiskās juridiskās aizsardzības centrs**, sniedz **bezmaksas** pakalpojumus, un juridiskā palīdzība nav nepieciešama parastajā tiesvedībā par uzturlīdzekļu piešķiršanas rīkojuma izdošanu vai par uzturlīdzekļu piešķiršanas rīkojuma grozīšanu, kas notiek Slovākijā.

Gadījumos, kad tiesvedībā nav nepieciešama juridiskā palīdzība, bezmaksas juridisko palīdzību saskaņā ar 46. pantu sniedz fiziskām personām, kas ir jaunākas par 21 gadu. Šādu juridisko palīdzību sniedz **Juridiskās palīdzības centrs** atbilstīgi grozītajam Likumam Nr. 327/2005 par juridiskās palīdzības sniegšanu grūtībās nonākušām personām.

Gadījumos, uz kuriem neattiecas 46. pants, juridisko palīdzību sniedz saskaņā ar iepriekš minēto tiesību aktu, ja iesniedzējs izpilda atbilstības kritērijus bezmaksas juridiskās palīdzības saņemšanai, kā to paredz iepriekš minētais tiesību akts.

Iesniedzējiem, kuri neizpilda attiecīgos kritērijus, jāmaksā tiesas nodevas saskaņā ar Likumu Nr. 71/1992 par tiesu nodevām un sodāmības reģistra ierakstu kopijām. Lietas, kas attiecas uz bērnu un vecāku savstarpējo uzturēšanu, ir atbrīvotas no nodevām atbilstīgi minētajam tiesību aktam. No tiesas nodevām ir atbrīvoti arī tie iesniedzēji, kas personīgi lūdz izdot rīkojumu par uzturlīdzekļu piešķiršanu vai palielināt uzturēšanas pabalstu. Turklāt visiem iesniedzējiem jāsedz tiesvedības izmaksas, kas radušās viņiem vai viņu pārstāvjiem. Puses sedz kopīgās tiesvedības izmaksas proporcionāli to līdzdalībai lietā un procedūrā. Lietās par uzturēšanas saistībām pret pieaugušajiem tiesas piespriež tiesvedības uzvarētājam pusei segt izmaksas, kas nepieciešamas, lai īstenotu vai aizstāvētu tiesības pret zaudējušo pusi.

19 Kādus pasākumus šī dalībvalsts ir veikusi, lai nodrošinātu Uzturēšanas saistību regulas 51. pantā minēto funkciju īstenošanu?

Centrālā iestāde, kas definēta Uzturēšanas saistību regulas 49. panta 1. punktā, ir Bērnu un jauniešu starptautiskās juridiskās aizsardzības centrs, kurš tika izveidots 1993. gada 1. februārī. Īpaši pasākumi saistībā ar Uzturēšanas saistību regulas 51. pantā izklāstītajām darbībām nebija nepieciešami tādēļ, ka Centrs darbojās kā sūtītāja un saņēmēja iestāde atbilstīgi starptautiskajiem nolīgumiem (jo īpaši 1956. gada 20. jūnija Konvencijai par uzturlīdzekļu piedziņu ārvalstīs), un tikai pēc tam sāka piemērot Uzturēšanas saistību regulu, pēc kuras pieņemšanas bija nepieciešams veikt tikai nelielas izmaiņas (saistībā ar personālu) Centra darbībā.

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 14/01/2019